

Міністерство освіти і науки України
Комунальний заклад Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка
Університет менеджменту освіти НАПН України
Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області
Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти
Запорізький національний університет
Національний аерокосмічний університет «Харківський авіаційний інститут»
Національний університет цивільного захисту України
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
імені М. В. Остроградського
Херсонська академія неперервної освіти

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Збірник наукових статей

Суми – 2026

УДК 378.046-021.68:[37.091.12-051:005.336.2] I-66

*Рекомендовано до друку Вченою радою
КЗ Сумський інститут післядипломної педагогічної освіти
(протокол № 8 від 29.05.26 р.)*

Редакційна колегія:

С.М. Грицай – кандидат педагогічних наук, доцент
О.В. Гузенко – кандидат педагогічних наук, доцент
Г. Л. Єфремова – кандидат педагогічних наук, доцент
І. Я. Жорова – доктор педагогічних наук, професор
О.М. Ключко – кандидат педагогічних наук, доцент
Н. К. Куриш – кандидат педагогічних наук, доцент
С.М. Луценко – кандидат наук з державного управління, доцент
Д.М. Пінчук – кандидат наук з державного управління, старший викладач
О.М. Рудь – кандидат філологічних наук, доцент
Л.О. Семеновська – доктор педагогічних наук, професор
В. О. Шведун – доктор наук з державного управління, професор

Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти: збірник наукових статей / За заг. ред. Г. Л. Єфремової. Суми, 2026. 499 с.

У збірнику представлено наукові статті учасників Усеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти», що розкривають сучасний стан та перспективи розвитку компетентнісного підходу у системі освіти України; методологічні та методичні основи впровадження компетентнісного підходу у післядипломній освіті; роль та місце інформаційних технологій у системі розвитку професійної компетентності педагога в умовах післядипломної освіти; інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах інклюзивної та безбар'єрної освіти; науково-методичний супровід формування та розвитку особистісно-професійної компетентності керівників закладів освіти; компетентнісний підхід у НУШ: креативність, практичні вміння, навчання впродовж життя; безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки; особливості психологічної підтримки та формування навичок резильєнтності (стресостійкості) у суб'єктів освітнього середовища.

Конференція проводиться за ініціативою кафедри педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту КЗ Сумський ОІППО з метою обговорення проблем розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти у контексті інноваційного розвитку державних інституцій та українського суспільства.

Наукові статті розміщено в авторській редакції.

Чухненко Поліна, Юзькова Валентина Суб'єктність педагога у визначенні напрямів власного професійного розвитку.....	406

РОЗДІЛ 10

Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки

Гарапко Віталія, Гарапко Мар'яна Локалізація безпекових протоколів: труднощі перекладу та адаптації міжнародних стандартів в освітньому середовищі.....	412
Гузенко Оксана Принципи інклюзивної освіти крізь призму моделі «Інклюзія 360 ⁰ : теоретико-практичний аспект».....	415
Студенець Олена, Луценко Тетяна Значення партнерської взаємодії навчального закладу і родини: формування культури безпечної соціалізації дітей.....	420
Удовенко Людмила Ефективні інструменти формування стресостійкості у студентів ЗВО в умовах сучасних викликів та загроз.....	429
Цимбал Богдан Формування безпечного освітнього середовища на засадах публічного управління та ризик-орієнтованого підходу.....	433
Шведун Вікторія Механізми державного управління захистомдовкілля як запорука формування безпечного освітнього середовища	437
Шкурдода Людмила Безпечне освітнє середовище як передумова для формування культури здорового харчування здобувачів освіти.....	440

РОЗДІЛ 11

Особливості психологічної підтримки та формування навичок резильєнтності (стресостійкості) у суб'єктів освітнього середовища

Гребеніченко Юлія Релаксація як інструмент психологічного відновлення педагога: досвід Ізраїлю та практичні алгоритми	445
Грицьку Вероніка «Утнокод мого краю» як засіб формування ключових компетентностей та розвитку резильєнтності учнів в умовах інтегрованого навчання НУШ	449

РОЗДІЛ 10

Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки

Гарапко Віталія,
Гарапко Мар'яна,
Мукачєво

ЛОКАЛІЗАЦІЯ БЕЗПЕКОВИХ ПРОТОКОЛІВ: ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ТА АДАПТАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У статті розглядаються науково-методичні та лінгвістичні аспекти локалізації міжнародних безпекових стандартів у межах розбудови безпечного освітнього середовища закладів вищої освіти України. Досліджено термінологічні виклики, які виникають під час перекладу англomовних протоколів цивільного захисту, психологічної стійкості та управління ризиками. Акцентовано увагу на важливості адаптації міжнародних інструкцій до українського правового й соціокультурного контексту як складової інформаційної та фізичної безпеки суб'єктів освітнього процесу. Проаналізовано систему довготривалого збереження й верифікації безпекового досвіду в сучасних архівних реєстрах та електронних базах даних.

Ключові слова: *безпечне освітнє середовище, локалізація, термінологічна уніфікація, міжнародні стандарти, переклад, архівні системи, резильєнтність.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Динамічні зміни в архітектурі глобальної безпеки та тривалі виклики, з якими стикається система вищої освіти України, зумовлюють необхідність безперервного оновлення концепції безпечного освітнього середовища. Сучасний вимір безпеки закладу освіти вже не обмежується лише фізичною захищеністю будівель чи інженерно-технічним облаштуванням сховищ. Сьогодні він охоплює інформаційну стійкість, психологічну безпеку суб'єктів навчання, а також інтеграцію міжнародного досвіду управління ризиками в повсякденну практику інституцій[3; 6].

Важливим вектором інтеграції українських університетів у європейський науково-освітній простір є імплементація провідних міжнародних стандартів безпеки, розроблених такими інституціями, такими як: ЮНЕСКО, ВООЗ, Європейське агентство з безпеки та гігієни праці (EU-OSHA), а також Міжнародна організація зі стандартизації (ISO)[2]. Проте механічне запозичення чи буквальный переклад іноземних безпекових інструкцій, регламентів і рекомендацій часто виявляються неефективними через невідповідність вітчизняному правовому полю, соціокультурним реаліям та специфіці організації освітнього процесу[1;5]. У цьому контексті

актуалізується потреба у комплексній локалізації безпекових нарративів і протоколів. Локалізація передбачає не просто фаховий міжмовний переклад, а глибоку термінологічну, юридичну та ментальну адаптацію текстів, що безпосередньо впливає на точність виконання дій у кризових ситуаціях та на збереження людських життів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес формування безпечного освітнього середовища на основі аналізу сучасної вітчизняної та зарубіжної наукової літератури та міжнародного досвіду вимагає чіткої взаємодії між педагогікою, перекладознавством та архівознавством. Будь-який міжнародний стандарт перед упровадженням у практику вітчизняного ЗВО проходить етап термінологічного опрацювання та фіксації в інформаційних базах закладу [4].

Першим і найскладнішим бар'єром на цьому шляху є подолання денотативно-конотативних розбіжностей у безпековому дискурсі [3]. Наприклад, англomовне поняття «resilience», яке активно фігурує в міжнародних освітніх документах, в українських джерелах тривалий час перекладалося описово або синонімічно як «життестійкість», «гнучкість» чи «стресостійкість». Лише в останні роки завдяки системній роботі лінгвістів та психологів термін «резильєнтність» набув офіційного статусу в нормативних актах Міністерства освіти і науки України, трансформувавшись із суто теоретичного концепту в практичну компетентність педагога [5;7].

Аналогічні труднощі виникають під час локалізації інструкцій з управління кризами (Crisis Management) та мінімізації наслідків надзвичайних ситуацій (Disaster Risk Reduction). Буквальний переклад англійського словосполучення «lockdown protocols» в освітньому контексті вимагає чіткої диференціації залежно від типу загрози: чи це загроза збройного нападу (активний стрілець), чи повітряна тривога, чи техногенна катастрофа[9]. Помилка у виборі еквівалента під час перекладу інструкції може призвести до хибних дій персоналу ЗВО[2]. Тому локалізація обов'язково передбачає залучення «контрольованих словників» (Controlled Vocabularies) та глосаріїв, що застосовуються в архівних системах для стандартизації пошуку та усунення багатозначності[2].

Термінологічна уніфікація виступає базисом не лише для лінгвістичної точності, а й для створення надійних цифрових репозиторіїв та архівів безпекового досвіду[6]. Сучасні заклади вищої освіти функціонують в умовах високого ступеня невизначеності, що зумовлює потребу в цифровій фіксації та архівації кожного реалізованого безпекового кейса. Надійне збереження даних, довготривала верифікація та резервування (Long-term Preservation and Redundancy) документів цивільного захисту й методичних матеріалів у внутрішніх електронних архівах гарантують безперервність освітнього процесу за будь-яких форс-мажорних обставин[8]. Якщо фізична інфраструктура університету зазнає пошкоджень, наявність хмарної архівної системи, де вся документація, плани та інструкції локалізовані державною

мовою і каталогізовані за міжнародними стандартами, дозволяє миттєво розгорнути безпечне віртуальне освітнє середовище [9].

Окремим аспектом локалізації є адаптація соціокультурних та психологічних протоколів підтримки. Міжнародні стандарти надання першої психологічної допомоги (наприклад, протоколи Mental Health and Psychosocial Support – MHPSS) розроблені з розрахунку на універсальні гуманітарні місії[7]. Проте український досвід вищої освіти під час війни є унікальним, оскільки викладачі та студенти одночасно є і носіями травматичного досвіду, і суб'єктами освітнього процесу. Відтак, здійснюючи переклад та імплементацію таких стандартів, українські дослідники та адміністратори вимушені здійснювати «зворотну локалізацію» — збагачувати міжнародні протоколи українськими практичними кейсами стійкості, які згодом архівуються та передаються європейським партнерам як новітні виміри безпеки[2].

Важливу роль у системі розвитку професійної компетентності сучасного викладача відіграє здатність оперувати цими локалізованими стандартами[3]. Педагог має не лише володіти навичками цифрової грамотності для роботи з базами даних та архівними сховищами, а й чітко розуміти лінгвістичні нюанси безпекових інструкцій, щоб транслювати їх студентству під час занять[5]. Таким чином, інноваційні технології перекладу (зокрема, використання систем пам'яті перекладів – Translation Memory та термінологічних баз даних) стають дієвим інструментом підвищення кваліфікації працівників освіти в умовах глобальних викликів сьогодення[9].

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Проведена розвідка свідчить, що безпечне освітнє середовище в сучасному вимірі є міждисциплінарним феноменом, розбудова якого неможлива без якісної лінгвістичної та юридичної локалізації міжнародних стандартів. Труднощі перекладу безпекових протоколів успішно долаються через створення уніфікованих глосаріїв, упровадження контрольованих словників в архівних системах закладів освіти та відмову від буквального перекладу на користь контекстуальної адаптації. Цифрова архівація локалізованих документів забезпечує інституційну стійкість і стабільність функціонування ЗВО.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці інтегрованого англо-українського глосарію термінів цивільного захисту та психологічної резильєнтності для системи післядипломної та вищої освіти України, а також у вивченні досвіду автоматизованого управління безпековими даними в університетських архівних репозиторіях.

Список використаних джерел

1. Кальниченко О.А. Теорія перекладу. Харків : НУА, 2017. Ч. 1. 64 с.
2. Лікарчук Л. Локалізація у перекладі: адаптація для нових аудиторій. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2025. Том 36 (75) № 1 2025. Частина 1, С. 310–315.
3. Мазур О., Кучів С. Локалізація як явище перекладу. Актуальні питання гуманітарних наук. 2021. Вип. 35. Том 7. С. 89–95.

4. Онищенко Ю.К. Локалізація програмних продуктів у англо-українському перекладі: автореф. дис.... канд. філол. наук : 10.02.16. Київ, 2009. 15 с.

5. Про.Безпеку: безпечна освітня екосистема громади: навчально-методичний посібник / за заг. ред. Н. Софій, А. Аносової. Київ: Центр інноваційної освіти «Про.Світ», 2023. 518 с.

6. Розвиток цифрової компетентності наукових і науково-педагогічних працівників засобами відкритих освітньо-наукових інформаційних систем: методичний посібник/ [Спірін О. М., Іванова С. М., Вакалюк Т. А., Кільченко А. В., Лабжинський Ю. А., Мінтій І. С., Новицька Т. Л., Олексюк В. П., Осадча К. П., Сікора Я. Б, Семеріков С. О., Ткаченко В. А., Франчук Н. П., Шимон О. М., Шиненко М. А., Чижмотря О. В., Яськова (Вознюк) Н. В.] / за наук. ред. проф. О. М. Спіріна. Київ: ІЦО НАПН України. 2025. 197 с

7. Скиба К.М. Роль перекладу у процесі локалізації. Актуальні проблеми філології та перекладознавства. 2019. Вип. 15. С. 70–72

8. Online Browsing Platform, ISO/TS 11669:2012 Translation projects – General guidance. URL: <https://surl.li/rqpjla>

9. Reinhard S. Localization and Translation. In Handbook of Translation Studies, Yves Gambier and Luc van Doorslaer. Amsterdam and Philadelphia : John Benjamins, 2010. Pp. 209–214.

**Гузенко Оксана,
Суми**

ПРИНЦИПИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ КРИЗЬ ПРИЗМУ МОДЕЛІ «ІНКЛЮЗІЯ 360°»: ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті розкрито теоретико-практичні засади реалізації принципів інклюзивної освіти кризь призму моделі «Інклюзія 360°». Окреслено сутність і зміст таких принципів, як участь кожного учня в освітньому процесі, гнучкість навчання, доступність, підтримка замість контролю або виключення та співпраця. Обґрунтовано їх взаємозв'язок та системоутворювальну роль у формуванні інклюзивного освітнього середовища. Показано, що модель «Інклюзія 360°» забезпечує комплексний підхід до організації інклюзивної освіти, сприяє розвитку інклюзивної компетентності педагогів та підвищенню ефективності освітнього процесу в умовах післядипломної освіти.

Ключові слова: *інклюзивна освіта, модель «Інклюзія 360°», принципи інклюзії, освітнє середовище, інклюзивна компетентність, післядипломна освіта, педагогічна підтримка, гнучкість навчання, доступність освіти, співпраця*

Сучасний етап розвитку освіти в Україні характеризується переосмисленням підходів до організації освітнього процесу відповідно до гуманістичних цінностей, принципів рівності, недискримінації та забезпечення права кожної особистості на якісну освіту. У контексті реформування освітньої системи особливої значущості набуває проблема впровадження інклюзивної освіти як цілісної філософії підтримки різноманітності, що

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>